

1925. sept. 8.

25

ERŐNAP

MELLÉKLETE

nyek tartalmát. France-nak azonban egyszer egy távolabbi vitrinára esett a tekintete, pár lépést tett abban az irányban s kérdő szemmel, vagy talán szóval is fordult szolgálatkész kalauza felé: mi van abban a szekrényben? De a tudós Ciceronének, akinek előbb csak úgy ragyogott a szeme, hogy a híres párisi írónak magyarázhatta, most egyszerre lebiggyedt az ajka, kialudt érdeklődése lángja s unottan, közömbösen dobta oda a feleletet: »Az nem az én szekrényem«.

De nem akarom szaporítani a szót. Summa summarum: Óvakodni kell a tulságos specializálódástól. *Az egyirányú érdeklődés, a tulságosan megszüktett munkakör, a mindig egyféle munka nem jó; se egyéni, se társadalmi szempontból.* Ez az egyik szabály, az egyik tanács. Most pedig lássuk a breviárium másik lapját.

Eppen husz esztendeje annak, hogy a lipótmezei állami elmegyógyintézet főorvosa: Salgó professzor, egy megdöbbentő ténnyel riasztotta fel a magyar társadalom lelkiismeretét. A népszerű főiskolán (Universiky Extension) 1905-ben tartott egyik előadásán közölte az elmegyógyintézet 32 évi betegforgalmának statisztikájából, hogy *sehol a világon nincs annyi paralízis beteg, mint Magyarországon.* E lesújtó jellenségnek okait vizsgálva, arra az eredményre jutott, hogy nálunk a szellemi munka egészségtanával senkise törődik. A szellemi munkások nagy pocskolják energiájukat, mint a parvenü tékozló. Nem tudnak dolgozni, nem tudnak szellemi tőkéjükkel takarékoskodni.

A közelebbi okokat keresve, megállapította, hogy *»a szellemi munka legemésztőbb baja és minden lelki-erőnek halálos veszedelme a többféleség, azaz a figyelem folytonos megszakítása és másfelé irányítása.* A szellemi munka első feltételének, a figyelem irányának, az öntudat beállításának szüntelen változása sokkal gyorsabban fárasztja ki az embert, mint egy hosszabb időn át egyenletesen folytatott egy és ugyanazon szellemi munka. A szellemi erőnek leggyilkosabb ellensége a munka szaggatottsága, az öntudat tartalmának folytonos hányattatása. Vagyis szerinte nem az a baj, hogy nálunk az emberek sokat dolgoznak és az erejüket föltülmuló munka kimeríti őket, hanem az, hogy rendszertelenül, kapkodva dolgoznak, figyelmüket szétforgácsolják és ez a folytonos szaggatottság tépi szét idegeiket. Az a tudós, aki teljesen belemélyed egyirányú munkájába, többet is dolgozik, többet is produkál esetleg s mégis korántsem erőlteti meg úgy magát, mint az a másik, sokkal jelentéktlenebb szellemi tőkével, jelentéktlenebb munkakörben és produktóval dolgozó másik, akit az életviszonyok kényszer, a megélhetés nehézségei vagy a pénzkeresés mohó vágya egyik munkából a másikba kerget, akinek figyelme ide-oda ugrál, mint a szitakötő. Szóval: *a munkakörök folytonos változtatása, a sokféle munka, a százfelé szóródó figyelem és érdeklődés az egyén szempontjából határozottan káros, a társadalmi termelés szempontjából pedig nem hasznos.*

Ime: az éremnek mind a két oldala. A szellemi munkások breviáriumának két első lapja. Két tételt állítottunk fel, két tételt foglaltunk szabályba. Igaz: nem bizonyítottunk, csak állítottunk. De mind a két tételnek olyan szuggesztív erejű igazságát éreztük, hogy a különben is nagyon messze élő bizonyítást fölöslegesnek tar-

tottuk. Mind a két tétel külön-külön igaz; együtt, egymás mellé állítva azonban ellentmondanak egymásnak. Ez az ellentmondás azonban csak látszólagos. Épp ezért mondottuk paradoxonnak. Megsértették olvasóink intelligenciáját, ha e látszólagos ellentét: a paradoxon fölfejtésére időt és helyet vesztegetnénk. A figyelmes olvasó bizonyosan magától is rájön a nyitjára.

Acherontinus

A louvaini Szent Gertrud apátság

Louvain, szept. hó

A hétszáz esztendő Szent Gertrud templom harangja hetet kondul. A zarda kertjében megmozdulnak a könyvekre hajló leányfejek s az ifju hölgyek csoportokba verődve beszélgetve, tréfálkozva vonulnak az emeleti refektórium felé.

Egész kis nemzetközi társaság gyűlt össze ebbe a XII. században alapított ferencrendi kolostorba, amely most az egyetem egyik női pedagógiumául szolgál. Amint a *Hercegek udvará*-ban ülve elnézem a színes napernyők alatt haladó leányokat, bő alkalmam nyílik az egyes típusok összehasonlítására.

Az ittenieken kezdem. A flamandok természetesen a jól ismert germán karakterisztikumokat mutatják: kék szem, szőke haj, hatalmas termet, ami pedig a lelki sajátságait illeti, igen jóindulatúak, szorgalmasak és egész a prüdségig becsületesek. Amennyire csak tehetik — és ez háboru utáni ujítás — nem franciául, hanem flamandul beszélnek. Általában a kétféle nyelv és a kétféle nemzetiségi aspiráció összeegyeztetése hovatovább Belgium legsúlyosabb problémájává válik, amellyel szemben ma még senki sem tud végleges és mégis mindenki kénytelen valaminő álláspontot foglalni. Ami a kérdésben például magát az egyetemet illeti, a háboru előtt csak a francia volt a hivatalos nyelve, de kénytelen a főiskolai kiképzést fokozatosan kétnyelvűvé átalakítani, ami persze óriási anyagi áldozatokkal jár s amellett az egyetem internacionalitását is veszélyezteti.

A tulzó flamandok (*vlaminganok*) azonban egyáltalában nincsenek az eddig elért eredményekkel megelégedve s minden rendelkezésükre álló eszközzel tovább küzdenek nyelvük teljes egyenjogúsításáért. (Vannak köztük olyanok is, akik egy Belgiumtól független Flandriáról álmodoznak.) A vallon és flamand diákegyesületek között örökös a háboruság, úgyhogy a rektor az utóbbit be is tiltotta. Mindazok a világi egyetemi hallgatók, akik a *vlamingan* gyűléseken e tilalom ellenére résztvennének, az egyetemről kizártaknak, az egyházak pedig ezenfelül a *divinis ipso facto suspensusoknak* tekintetnek.

Ennyit az egyetem belföldi hallgatóiról, most pedig térjünk át a külföldiekre. Ezek között úgy az egyetemen, mint a Szent Gertrud apátságban az oroszok vannak túlsúlyban. Javarást a katolikus egyetem ösztöndíjasai, akiknek ellátását és tanulmányi költségeit *Mercier* bíbornok fedezi. Ez tudniillik egyik részlete annak a hatalmas koncepciójú egyházpolitikai programnak, amelynek épp a belga hercegprimás egyik legfontosabb irányítója és amelynek végső célja a keleti egyháznak a nyugatival való egyesítése. Hogy ez mekkora nehézségekbe ütköző feladat, azzal az itteni illetékes tényezők is teljesen tisztában vannak, viszont, hogy mekkora erkölcsi és anyagi tőkével

HELYTÖRTÉNET
KÉZIRAT

REV. 2017.